

TASK – Tasa-arvo ja seksuaalikasvatusosaamista varhaiskasvatukseen ja eri kouluasteille – koulutushankkeen 2021 - 2023 tuotoksia

Sisällön koonti: Heidi Pasonen, lehtori, Jamk ja Christina Mantsinen, lehtori, Jamk

Tasa-arvo- ja seksuaalikasvatusosaamista varhaiskasvatukseen, alakouluun, yläkouluun ja toiselle asteelle

Omien arvojen, asenteiden ja käsitysten tarkastelu

- Millaisia arvoja ja uskomuksia sinulla on seksuaalisuudesta ja tasa-arvosta sekä seksuaali- ja tasa-arvokasvatuksesta? Mistä ne ovat peräisin? Miten arvosi ja asenteesi tulevat esiin toiminnassasi kasvattajana? Millaisia toivoisit arvosi ja asenteidesi olevan?
- Millaista seksuaali- ja tasa-arvokasvatusta olet saanut lapsena, nuorena ja aikuisena? Missä/mistä olet sitä saanut? Millainen ilmapiiri/tunnelma oli noissa tilanteissa? Millaista kasvatusta olisit kokenut tarvitsevasi?
- Mitkä ovat vahvuutesi seksuaalikasvattajana ja tasa-arvokasvattajana? Miten haluaisit kehittyä ko. kasvattajana? Miten voit edistää kehittymistäsi ko. kasvattajana? Mistä saat tukea kehittymiseesi?

Tasa-arvo- ja seksuaalikasvatusosaamista alakouluun

Koulun henkilökunnan käytänteiden kehittäminen tasa-arvo- ja seksuaalikasvatuksessa sekä 5-6. lk:n hyvinvointipäivän laajentaminen monialaiseksi oppimiskokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että koulun henkilökunta sekä oppilaat osaisivat huomioida kaikenlaiset ihmiset puheissaan, toiminnassaan ja käytänteissään.

Henkilökunnalle toteutettavia käytänteitä tasa-arvo- ja seksuaalikasvatukseen liittyen:

- Tasa-arvo- ja seksuaalikasvatukseen liittyvää materiaalin jakaminen (esim. Setan Sateenkaari oppilaitoksessa-opas.)

- Henkilökunnalle toteutettava tasa-arvokysely, joka herättelee myös ajattelemaan opetusta tasa-arvon näkökulmasta
- Opettajille mahdollistettu kysymysten esittäminen seksuaali- ja tasa-arvokasvatukseen liittyen, esimerkiksi anonyyminä sähköisenä kyselynä
- Tasa-arvokyselyn sekä kysymyksiä käsittely YS-kokouksessa
- Case-tapaukset ryhmissä. Jokainen ryhmä keskustelee yhdestä esimerkkitapauksesta. Keskustelujen purut yhteisesti. Esimerkkejä esimerkkitapauksista:
 1. Kouluun tulee uusi opettaja. Hän on muslimi. Uskonnon harjoittamiseen kuuluu rukoushetkiä myös työpäivän aikana. Opettaja pohtii, missä koulussamme voisi saada rauhallisen paikan rukoilemiselle. Miten toimit?
 2. Neljäsluokkalaisten oppilaan kotoa tulee koululle viesti, että välitunnin aikana toinen oppilas on näyttänyt hänen lapselleen kännykästä pornoa. Lapsi on ahdistunut asiasta. Miten toimit?
 3. Luokassa toisten oppilaiden nimittelyssä on yleistynyt homoksi ja kehitysvammaiseksi haukkuminen. Miten toimit?
 4. Saat syksyllä uuden luokan. Käy ilmi, että luokassa on sukupuoleltaan ei-binäärinen lapsi. Lapsi kertoo, että on ahdistunut joutuessaan valitsemaan vessaa tai pukuhuonetta, sillä tähän saakka hänet on laitettu tyttöjen puolelle, vaikka hän ei ole tyttö. Lapsella on myös ikäviä kokemuksia väärinsukupuolittamisesta (= häntä on kutsuttu väärällä termillä koulussa). Miten toimit?

Viidesluokkalaisten hyvinvointiin liittyvän monialaisen oppimiskokonaisuutta suunnitellaan myös tasa-arvo- ja seksuaalikasvatuksen näkökulmasta. Oppilaat otetaan mukaan monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnitteluun. Oppimiskokonaisuudessa voi hyödyntää myös ulkopuolisia toimijoita, kuten Tyttöjentaloa, Mannerheimin lastensuojeluliittoa, Setaa yms järjestöjä. Kokonaisuudessa on sekä tiedon jakamista että toiminnallista opiskelua.

Tasa-arvo- ja seksuaalikasvatusosaamista 2. asteelle

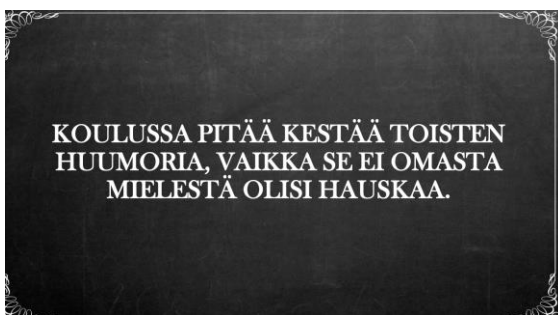
Koulutukseen osallistuja ideoi ja tuotti kehittämistehtävänä vääntämäkortit yhteisölliseen luokkatyöskentelyyn. Vääntämäkortteja on 29 kappaletta, joiden teemat liittyvät tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja henkilökohtaisten rajojen tunnistamisen teemoihin. Vääntämäkorttien alussa on Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta muotoillut ennakkoluulon, stereotypian, vihapuheen ja rasmin käsitteistä lyhyet kuvaukset, joiden läpikäymisen avulla on oppitunnin teemaan luonnollista päästä sisään.

Vääntämäkorttien alussa on myös ohjeet siihen, miten tunti rakentuu ja miten kortteja käytetään yhteisöllisessä työskentelyssä. Kortit soveltuvat myös yksilötyöskentelyyn. Luokkatyöskentely alkaa yhdessä katsotulla videolla, joka liittyy ennakkoluuloihin. Tämän jälkeen opiskelijat jaetaan pienryhmiin, jossa opiskelijat käyvät vääntämäkorttien kautta keskustelua ennalta määritellyn ajan.

Oppitunnin tarkoituksena on herätellä opiskelijoita havaitsemaan itsessä heräviä pohdintoja ja mahdollisesti ennakkoluuloja. Pienryhmissä käytävän keskustelun tarkoituksena on rohkaista sosiaaliseen kanssakäymiseen ja ilmaisemaan omia mielipiteitä. On tärkeä painottaa oppitunnin alussa, että kortit voivat olla jollekin hyvinkin provokatiiviset, jolloin on hyväksyttävää kieltäytyä kommentoimasta ääneen omia ajatuksiaan. Tärkeintä on itsessään tunnistaa omia rajoja ja mahdollisia ennakkoluuloja tai stereotyyppioita. Niiden tunnistamisen avulla on mahdollista pohtia, mistä ennakkoluulot mahdollisesti kumpuavat ja onko niitä tarpeen muokata.

Nuorten osallistaminen opetukseen on tärkeää, jotta he saavat kokemuksen omien mielipiteiden jakamisen merkityksestä. Samalla huomaamatta opiskelijat saavat harjoitella kohtaamista ja mahdollisesti omista mielipiteistä eriävien ajatuksien kunnioittavaa kuuntelemista ja niistä keskustelemista tasaveroisina. Oppitunnin päätteeksi tai myöhemmin sen pohjalta on myös mahdollista luoda ryhmälle omat säännöt. Näin jokainen ryhmän jäsen pääsee vaikuttamaan ryhmässä viihtyvyyteen ja ilmapiiriin ja kykenee mahdollisesti matalammalla kynnyksellä sitoutumaan yhdessä sovittuihin sääntöihin.

Esimerkkejä väittämäkorteista:

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN